

Reforma continuă în forță

Interviu cu Valentin CRUDU,
șef Direcție învățământ
preșcolar, primar și se-
cundar general, Ministerul
Educației

Citiți pag. 8-9

Conferință regională UNICEF la Moscova:

Guvernele trebuie să accelereze reformele
în domeniul educației incluzive pentru copiii
cu nevoi speciale

Peste 1 milion de copii cu dizabilități în Europa Centrală și de Est și Comunitatea Statelor Independente stau închiși acasă sau în instituții rezidențiale. Acești copii sunt expuși riscului de a fi excluși din procesul de educație și sunt vulnerabili la neglijare, exploatare și abuz, au declarat reprezentanții UNICEF în cadrul unei conferințe regionale care s-a desfășurat la Moscova.

Continuare în pag. 6

Conferință regională UNICEF la Moscova:

Guvernele trebuie să accelereze reformele în domeniul educației incluzive pentru copii cu nevoi speciale

Continuare din pag. 5

Consultantul Superior UNICEF în problemele copiilor cu dizabilități, Rosangela Berman-Bieler, a cerut Guvernelor să ratifice Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități și politicile de sprijin pentru educația incluzivă. În întreaga regiune, 18 țări au semnat Convenția și 12 au ratificat-o, inclusiv Republica Moldova, fapt care atestă angajamentul țării noastre și altor state din regiune de a aborda la cel mai înalt nivel problemele copiilor cu dizabilități.

Organizată de UNICEF, cu suportul Primăriei orașului Moscova, conferința, care s-a desfășurat pe 27-29 septembrie, a convocat experți și oficiali guvernamentali din 20 de țări. Republica Moldova a fost reprezentată la Conferință de către o delegație compusă din reprezentanți ai Ministerului Finanțelor, Educației, Sănătății, Protecției Sociale, UNICEF și Lumos Moldova. Conferința a oferit un cadru de discuții și schimb de bune practici în domeniul educației incluzive pentru copii cu dizabilități din perspectiva cadrului juridic, a politicilor și bugetului necesar. Copiii cu și fără dizabilități și-au exprimat opiniile în cadrul evenimentului, în presa on-line și pe bloguri.

„Așa cum se menționează în convenție, copiii cu dizabilități trebuie să aibă acces la educație primară și secundară incluzivă de ca-

litate, gratuită și în condiții egale cu ceilalți copii din comunitatea în care trăiesc. Este o responsabilitate a tuturor să asigurăm că acest drept al copiilor este îndeplinit”, a declarat Consultantul UNICEF pe problemele copiilor cu dizabilități la Moscova, Rosangela Berman-Bieler.

„De asemenea, credem că se cere un efort continuu pentru combaterea stigmei și discriminării copiilor cu dizabilități; pentru schimbarea atitudinilor și percepțiilor sociale față de acești copii. Din persoane neputincioase,

care inspiră milă și tristețe, să vedem persoane cu abilități, care pot să contribuie, în egală măsură cu semenii lor, la progresul societății în care trăiesc”.

O evaluare a Organizației Mondiale a Sănătății arată că numărul copiilor cu dizabilități în 22 de țări din regiune constituie 2.6 milioane, adică 2,5 la sută din populație. În același timp statisticile naționale ale acestor țări arată că această cifră este de numai 1,5 milioane de copii, fapt care atestă o problemă serioasă de sistem - 1.1 milioane de copii

sunt invizibili. Cel mai probabil, ei rămân a fi ascunși, alături de cei alți 600.000 de copii plasați în instituții rezidențiale.

Cercetările arată că pe termen lung aflarea copiilor în instituții dăunează sănătății și dezvoltării lor. Atunci când copiii cu dizabilități nu sunt plasați în instituții, dar locuiesc în familie și merg în școlile de masă, ei sunt plasați adesea în clase separate. Lor li se predă un curriculum simplist sau nu li se predă deloc. Copiii cu dizabilități nu primesc suportul necesar pentru a se putea dezvolta deopotrivă cu colegii lor.

Aceleași cercetări mai arată că educația incluzivă duce la rezultate mai bune la învățătură pentru toți copiii, nu doar pentru copiii cu dizabilități. Educația incluzivă promovează toleranța, coeziunea socială și participarea egală în societate. Educația incluzivă este mai rentabilă din punct de vedere financiar în comparație cu școlarizarea separată a copiilor cu dizabilități.

Republica Moldova a ratificat Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități în anul 2010. În vara acestui an Guvernul a adoptat Programul național de dezvoltare a educației incluzive pentru anii 2011-2020. Conform statisticilor, în R. Moldova sunt peste 17,000 copii cu dizabilități, dintre care circa 3,500 sunt mai mici de 7 ani.

Instituțiile rezidențiale din Călărași, Ungheni și Telenești trec în istorie

Rezultatele reformei se fac resimțite în raioanele unde parteneriatul dintre organizațiile neguvernamentale și autoritățile publice locale se dovedește a fi unul eficient. Datorită acestor eforturi conjugate zeci de copii au posibilitatea să crească alături de părinții lor sau să beneficieze de un mediu cât mai apropiat celui familial.

Iulia PANCU,
vicepreședinte raional Ungheni:

Recent consiliul raional Ungheni a decis să lichideze două instituții rezidențiale -școala auxiliară din Sculeni și gimnaziul internat din Ungheni.

În urma implementării unui proiect susținut de EveryChild în parteneriat cu autoritățile publice locale, majoritatea copiilor din cele două instituții au revenit în familie și comunitate. În cazurile în care acest lucru nu a fost posibil, s-a recurs la serviciile de alternativă – asistență parentală profesionistă, casă de copii de tip familie, instituirea tutelei etc.

În urma evaluărilor făcute de experții din cadrul proiectului s-a constatat că circa 85 la sută dintre copiii instituționalizați în școala auxiliară din Sculeni nu corespundea statutului instituției, care este destinată, conform regulamentului Ministerului Educației, persoanelor cu dizabilități mintale. În cazul gimnaziului internat Ungheni, instituție prevăzută pentru copiii orfani sau rămași fără îngrijirea părinților, procentul celor care nu ar fi trebuit să fie instituționalizați era de circa 70 la sută.

Majoritatea copiilor aveau părinți dar condițiile de trai lăsausă de dorit. Unele

familii și-au dat copiii la internat considerând că acolo ei se vor simți mai bine decât acasă. Părinții nu țin cont de faptul că ulterior acești copii nimeresc în situații foarte complicate nefiind pregătiți pentru viața independentă.

Copiii dezinstituționalizați merg în școlile din comunitate, dispunând de tot sprijinul necesar atât din partea asistentului social din comunitate, cât și a profesorilor școlari. Avem exemple foarte bune de reintegrare în familie și în comunitate, iar acest fapt ne demonstrează că reforma se face în interesul copilului.

Vasile GÎLCĂ,
specialist în protecția drepturilor copilului, raionul Călărași:

La începutul anului de studii 2010-2011 peste 80 de copii din raionul Călărași erau plasați în instituțiile rezidențiale din raioanele Ungheni, Fălești, Drochia. Alți peste 60 de copii învățau în școala auxiliară din Călărași.

În urma implementării unui proiect susținut de EveryChild, în care Călărași este un raion-pilot, s-a ajuns la situația când majoritatea copiilor instituționalizați au fost reintegrați în familiile biologice sau în forme alter-

native de protecție cum ar fi asistența parentală profesionistă, casele de copii de tip familie. Grație efortului comun, al experților din partea proiectului și al APL, toți copiii din școala auxiliară din Călărași au revenit acasă. Din numărul total de copii, 44 au fost reintegrați în familiile biologice, 11 - în familii extinse sau în forme alternative de protecție. Un număr mic de copii beneficiază de serviciile unui centru pentru copiii aflați în dificultate, făcându-și studiile în școlile de cultură generală din localitate.

Clădirea școlii auxiliare este proprietate a primăriei orașului Călărași și, cel mai probabil, în incinta ei va fi deschisă o grădiniță. Asta deoarece la moment orașul se confruntă cu o criză de locuri în instituțiile preșcolare.

Petru GOJAN,
specialist în protecția drepturilor copilului, raionul Telenești

În școala de tip-internat pentru copiii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din s. Căzănești, r-nul Telenești sunt instituționalizați în prezent 17 copii, care locuiesc în incinta instituției, dar învață în școala din sat. La momentul demarării proiectului de transformare a instituției aici își făceau studiile 73 de elevi.

În urma eforturilor depuse de autorități, susținute în demersul lor de experții EveryChild, 31 copii au fost reintegrați în familia biologică, 6 - în familia extinsă, 1 copil a fost plasat în tutelă, 2 - în servicii de asistență parentală profesionistă, iar alții doi - în casa de copii de tip familial.

Grație eforturilor depuse de colectivul profesoral, procesul de integrare școlară se realizează fără dificultăți. Copiii au beneficiat de suport educațional, meditații. Pentru a facilita integrarea, au fost organizate diferite acțiuni comune, copiii fiind înscriși la diferite cercuri pe interese.

Vom menționa că în raion activează trei servicii de asistență parentală profesionistă. După numărul de case de copii de tip familial raionul Telenești este un lider la nivel republican, aici existând 11 structuri de acest fel.

Reforma continuă

**Interviu cu Valentin CRUDU,
șef Direcție învățământ preșcolar,
primar și secundar general,
Ministerul Educației**

- Dle Crudu, care sunt cele mai recente acțiuni întreprinse de Ministerul Educației în contextul reformei sistemului rezidențial?

- În anul de studii 2010-2011 Ministerul Educației a transmis în gestiunea autorităților publice locale trei instituții rezidențiale – două din raionul Florești (Mărculești și Napadova) și una din orașul Ialoveni. La moment sunt în proces de lichidare școala internat pentru copii orfani din Cupcini, Edineț, școala auxiliară Sărata Nouă din raionul Leova și casa de copii din Cernoleuca, Dondușeni.

În viitorul apropiat urmează să decidem care instituții vor fi incluse în planul de transformare pentru anul viitor. În acest sens, avem anumite propuneri din partea autorităților locale. Este vorba despre comasarea școlilor din Albinețul Vechi și Socii Noi din raionul Fălești. La moment în aceste instituții au rămas doar 40

de copii pentru care urmează să identificăm o soluție de plasament pe parcursul anului 2011-2012.

Recent a fost aprobat programul național privind dezvoltarea educației incluzive pentru perioada 2011-2020. În decurs de cel mult o lună de zile va fi definitivat planul național privind implementarea acestui program. Draftul documentului a fost remis tuturor instituțiilor de învățământ, ministerelor-partenere, ONG-urilor și organizațiilor internaționale care sprijină reforma, urmînd ca toți partenerii să își exprime opinia.

! Instituțiile cu practici incluzive vor beneficia de un suport financiar mai mare... În toate instituțiile de acest fel vor fi angajate cadre didactice de sprijin, vor fi organizate diferite activități de recuperare...

- În câte instituții este pilotat conceptul de educație incluzivă? Când se va trece la implementarea acestuia pe scară națională?

- Programul de educație incluzivă urmează să fie pilotat pe parcursul unui an de zile, în mare parte cu susținerea ONG-urilor. Astfel, „Lumos” va lucra în instituțiile din raioanele Florești și Ialoveni, „EveryChild” - în Ungheni și Călărași, CCF Moldova - în Leova, iar „Speranța” - în mai multe instituții din opt raioane. „Keyston” a propus o formulă în care vor fi antre-

În forță

nate circa 20 de instituții din 9 raioane. În total, în proiectul de pilotare vor fi antrenate mai mult de 200 de instituții. Aceasta ne va permite să identificăm actele normative care trebuiesc dezvoltate, elaborate sau modificate, regulamentele care urmează a fi anulate sau completate. Va trebui să ne gândim cum vom dezvolta formula de finanțare per elev astfel ca începând din 2014 instituțiile de învățământ să fie interesate să accepte copii cu dizabilități sau cu cerințe educaționale speciale. Instituțiile cu practici incluzive vor beneficia de un suport financiar mai mare, deoarece și cheltuielile vor fi mai mari. În toate instituțiile de acest fel vor fi angajate cadre didactice de sprijin, vor fi organizate diferite activități de recuperare, fapt care necesită cheltuieli suplimentare. Vor fi necesare mijloace și pentru modernizarea infrastructurii instituțiilor, astfel ca elevii cu nevoi speciale să se poată deplasa liber prin școală.

- Cum sunt pregătiți elevii și cadrele didactice pentru integrarea copiilor cu cerințe educative speciale ?

- Personalul instituțiilor de învățământ a beneficiat de un șir de instruiți în domeniul educației incluzive. Această tematică a fost discutată pe larg și în cadrul tradiționalelor conferințe pedagogice din

! Este important ca serviciile destinate copiilor să fie de calitate și să fim siguri că acești copii au acces egal la educație de calitate.

august. În unele școli din raioanele Edineț, Dondușeni, Criuleni au fost create Centre de resurse pentru educația incluzivă. În prezent se lucrează la elaborarea bazei juridice care va permite instituirea funcției de cadru didactic de sprijin.

- Cîți copii cu nevoi speciale rămîn astăzi în afara sistemului de învățământ? S-au făcut evaluări în acest sens ?

- Există anumite statistici în acest domeniu dar ele nu relevă pe deplin situația la acest capitol, astfel că în primul an de pilotare a educației incluzive se va face o evaluare complexă. Rezultatele acestea ne vor arăta cîți copii rămîn în afara sistemului de învățământ și cîți dintre ei pot fi integrați chiar de la prima etapă. În situațiile mai grave probabil va fi nevoie de mai mult timp ca să identificăm soluțiile optime.

-În urma reorganizării acestor instituții se vor economisi niște sume de bani. Cum se va asigura Ministerul Educației că acești bani vor urma copilul și nu vor fi scoși din circuit?

- Noua formulă de finanțare, care va fi implementată începînd cu anul 2013 nu va permite folosirea resurselor existente în sistem în alte scopuri decît în cele educaționale. Autoritățile publice locale de nivelul I și II vor avea posibilitatea să redirecționeze aceste surse, în caz de necesitate, din sistemul educațional spre asistența socială și invers. Economii create în urma reformei sistemului rezidențial sunt îndreptate spre dezvoltarea bazei didactico-materiale a instituțiilor de învățământ. Este important ca serviciile destinate copiilor să fie de calitate și să fim siguri că acești copii au acces egal la educație de calitate.

- Vă mulțumim pentru interviu.

55 de instituții rezidențiale continuă să activeze în republică

Sistemul rezidențial de îngrijire a copilului era alcătuit la 1 septembrie curent din 55 instituții rezidențiale. Din numărul total, 50 de instituții se află în subordinea Ministerului Educației (14 școli de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților; 2 case de copii; 3 școli-internat sanatoriale; 7 instituții speciale pentru copii cu deficiențe fizice și senzoriale; 24 Școli-internat auxiliare), 2 instituții - în subordinea Ministerului Sănătății; iar altele două în cea a Ministerului Muncii Protecției Sociale și Familiei. Și direcția Municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului din Chișinău are în subordine o instituție de tip rezidențial.

Potrivit datelor Ministerului Educației, în perioada anilor 2007 - 2011 au fost dizolvate 11 instituții de tip rezidențial, o instituție fiind reorganizată în complex de servicii sociale.

Actualmente, sunt în proces de lichidare două instituții de tip rezidențial: Casa de copii Cernoleuca, Dondușeni; Școala de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, Cupcini, Edineț.

Din cele 55 de instituții, 34 sunt finanțate de la bugetul republican, iar 21 - din bugetul autorităților publice locale.

Trei internate vor fi închise până la finele anului curent

Cu începere de la 1 ianuarie 2012 Ministerul Educației va transmite cu titlu gratuit în proprietatea unităților administrativ-teritoriale trei instituții rezidențiale. Este vorba despre școala de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Cupcini, Edineț, școala de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din satul Căzănești, Telenești și școala internat auxiliară din satul Sărata Nouă, Leova.

Proiectul de închidere/transformare a instituțiilor din Edineț și Leova a fost demarat respectiv în anii 2009 și 2010 de către Ministerul Educației în parteneriat cu UNICEF și CCF Moldova. Re-

organizarea instituției din Căzănești s-a efectuat în baza unui proiect susținut de "EveryChild".

Potrivit datelor ministerului de resort toți copiii din școala de tip-internat din or. Cupcini au fost reintegrați în familia biologică, extinsă sau plasați în servicii substitutive de tip familial. În școala-internat auxiliară din s. Sărata Nouă mai rămân 49 de copii, alți 67 fiind reintegrați în familie sau plasați în servicii substitutive. Instituția din Căzănești numără în prezent 17 elevi după ce marea majoritate a copiilor s-a întors în familie. Autoritățile dau asigurări că până la finele anului curent în instituție nu va mai rămâne nici un copil.

Seminar internațional în problemele educației incluzive

O delegație a Ministerului Educației, condusă de dl Valentin Crudu, șef Direcție învățământ preșcolar, primar și secundar general, din cadrul ministerului a participat în perioada 4-25 septembrie 2011 la seminarul internațional "Integrarea copiilor cu cerințe educative speciale în educația de bază", organizat de Centrul de Cooperare și Dezvoltare, în cadrul programului Ministerului Afacerilor Externe MASHAV din Israel.

Obiectivele seminarului au vizat diseminarea bunelor practici în dezvoltarea serviciilor de educație incluzivă și identificarea mecanismelor de cooperare în domeniul formării unei culturi și a unei societăți incluzive.

Practicile de succes identificate în domeniul incluziunii sociale vor servi drept exemple pentru Republica Moldova, în vederea implementării Programului național de dezvoltare a educației incluzive pentru anii 2011-2020.

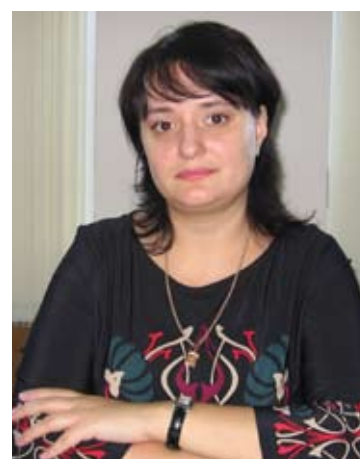
Va fi efectuat un recensământ al copiilor rămași fără îngrijire părintească

La începutul anului 2012, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (MMPSE) va realiza un recensământ al copiilor rămași fără îngrijirea părintească. Recensământul va cuprinde toate localitățile republicii.

„Actualmente suntem în proces de elaborare a unui chestionar, care va fi aplicat la nivel comunitar de către asistenții sociali, astfel că se va merge din casă în casă unde se vor identifica copii rămași fără îngrijire părintească”, a declarat Viorica Dumbrăveanu, șefa Direcției protecția familiei și drepturilor copilului din cadrul MMPSE.

Studiul va viza nu doar copiii orfani, abandonati și cei ai căror părinți au fost decăzuți din drepturi, ci și copii care au rămas temporar fără îngrijire părintească în urma migrației părinților.

„Chestionarul scoate în evidență profilul copiilor, în îngrijirea cui sunt acești copii, cât de mult și bine le sunt respectate drepturile, dacă sînt în vizorul autorităților, dacă au bene-

ficiat în ultima perioadă de asistență și care a fost această asistență. Toate datele colectate vor fi procesate într-o bază de date la nivel de raion și ulterior vom realiza o analiză a acestui studiu cantitativ”, a menționat Viorica Dumbrăveanu.

Au fost izolați de familie pentru că rămîneau în urmă la învățătură

Maria, o adolescentă de 13 ani e Mo adevărată celebritate în școala în care învață. Fata desenează atât de frumos încît toată lumea e curioasă să-i vadă operele. Profesorul de desen o pune mereu exemplul celorlalți copii din școală și i-a promis de mai multe ori să-i organizeze o expoziție personală. Maria a descoperit de curînd că are talent la desenat. La școala auxiliară din Albinețul Vechi unde a învățat pînă anul trecut pe aptitudinile artistice nu se punea mare preț.

De mai bine de un an Maria și fratele său mai mare, Vitalie au revenit acasă. Deși între ei este o diferență de vîrstă, cei doi învață în aceeași clasă, la fel ca și la școala auxiliară.

Mama copiilor ne spune că și-a dorit ani la rîndul ca băiatul și fata ei să revină acasă. Femeia afirmă că cei doi copii au fost duși la școala auxiliară în mod abuziv, fără acordul părinților. Maria își amintește cum în una din zile directorul instituției auxiliare a venit și i-a luat cu o mașină chiar de la școala din satul natal. Cei doi copii se gîndeau în acel moment la un singur lucru – cît de speriată va fi mama cînd ei nu vor reveni de la școală. Din ziua în care copiii i-au fost luați de acasă, mama lor a bătut pe la mai multe uși încercînd să-i reducă acasă. Autoritățile au rămas, însă, neîndurătoare și nu și-au schimbat verdictul – copii nu fac față cerințelor școlii comunitare și trebuie să învețe într-o instituție specială.

„Nu mă lua nimeni în seamă și îmi spuneau cu toții să mă liniștesc și să-mi caut de viața mea, că lor acolo le este mai bine”, ne povestește femeia.

Maria și Vitalie aveau cu adevărat probleme la școală însă acestea nu erau cauzate de un pretins retard mintal ci, mai degrabă, de delăsarea pedagogică. Ocupată cu grijile cotidiene, mama lor a „uitat” să-i dea la grădiniță. Cei doi frați au frecventat instituția preșcolară doar un an și în această perioadă de timp

nu au reușit să învețe mare lucru. „La școală am stat mereu în ultima bancă, iar învățătoarea nu mi s-a adresat niciodată pe nume. Pînă a merge la Albineț știam o singură literă”, spune Maria.

La școala auxiliară cei doi frați au reușit să învețe a citi și socoti destul de repede, sperînd că astfel vor putea reveni acasă. Visul lor avea, însă, să se împlinească abia peste cîțiva ani. Aflînd despre reorganizarea instituției de la Albinețul Vechi, părinții nu au ezitat ni-

cio clipă și au mers să își ia copii acasă. Acum sunt o familie și împart tot ce au – și grijile, și bucuriile.

„Era greu fără mama și tata. Nu avea cine ne apăra sau cine ne jeli atunci cînd ne durea ceva sau cînd cineva ne bătea. Eu eram mai norocoasă, căci îl aveam pe Vitalie”, ne povestește Maria despre anii petrecuți în instituția rezidențială.

După revenirea copiilor acasă, mama lor își face zilnic timp ca să-i ajute la teme. Școala auxiliară a fost o lecție bună atât pentru părinți, cît și pentru copii, care au învățat că nu trebuie să cedeze ușor în fața greutăților și să muncească dacă vor să obțină ceva.

... „Era greu fără mama și tata. Nu avea cine ne apăra atunci cînd ne durea ceva sau cînd cineva ne bătea. Eu eram mai norocoasă, căci îl aveam pe Vitalie...”

